

Komisja Europejska

Stosuj czyste zasady!

Żyj ekologicznie – co wolno, a czego nie

Stosuj czyste zasady!

- 1 • Wprowadzenie
- 3 • Energia
- 8 • Powietrze
- 12 • Woda
- 16 • Ziemia

Europe Direct to serwis informacyjny, dzięki któremu można uzyskać odpowiedzi na pytania dotyczące Unii Europejskiej

Nowa bezpłatna linia telefoniczna:
00 800 6 7 8 9 10 11

Wiele dodatkowych informacji o Unii Europejskiej jest dostępnych przez Internet. Można je uzyskać poprzez portal Europa (<http://europa.eu>).

Dane katalogowe znajdują się na końcu niniejszej publikacji.

Luksemburg: Urząd Oficjalnych Publikacji Wspólnot Europejskich, 2006
ISBN 92-79-01245-2

© Wspólnoty Europejskie, 2006
Kopiowanie jest dozwolone pod warunkiem wskazania źródła.

Printed in Belgium

Wydrukowano na papierze z makulatury

Witaj! Nazywam się Momencik. Będę Twoim przewodnikiem po niniejszej broszurze i pomogę Ci zacząć stosować czyste zasady!

➤ Wprowadzenie

Co się dzieje?

Aktywność człowieka we współczesnym świecie ma wpływ na środowisko. W ciągu ostatnich 50 lat sytuacja uległa poważnemu pogorszeniu ze względu na globalne ocieplenie, zatrącenie biologicznej różnorodności, nadmierną eksploatację zasobów naturalnych, zwiększające się ilości odpadów, wzrastające wykorzystanie chemikaliów... Wszystkie powyższe elementy mogą, niestety, stanowić zagrożenie dla naszego środowiska naturalnego.

Jednak, czy kiedykolwiek poświęciliśmy chwilę, aby zapytać siebie, dlaczego tak się dzieje? Jako obywatele europejscy, jesteśmy rzeczywiście zaniepokojeni o środowisko, ale bywamy krytyczni raczej w stosunku do innych, np. przemysłu lub instytucji rządowych. Często zapominamy, że my też mamy wielki wpływ na środowisko naturalne przez to, jak żyjemy i co robimy. Przez właściwe wybory w naszych codziennych działaniach możemy sprawić, że nasz wpływ na środowisko będzie pozytywny. Małe zmiany codziennych nawyków mogą łącznie mieć ogromny, dodatni skutek dla środowiska naturalnego.

Czy ktokolwiek robi coś w tym zakresie?

Polityka UE z powodzeniem ograniczyła liczbę czynników oddziaływania na środowisko, a rządy krajowe podjęły istotne kroki w celu wdrożenia prawodawstwa UE. Ochrona środowiska stała się priorytetem niemal we wszystkich obszarach polityki. Również w przemyśle środowisko naturalne traktowane jest priorytetowo, a zakłady przemysłowe wprowadzają środki zezwalające na otrzymanie korzystnych wyników przy racjonalnym wykorzystaniu energii i poszanowaniu środowiska naturalnego. Jednakże nie tylko UE, rządy krajowe i przemysł odgrywają tu ważną rolę. Kluczowy jest fakt, że my – obywatele europejscy – jesteśmy w stanie znacząco pomóc w ograniczeniu presji wywieranej na środowisko.

Co możemy wobec tego zrobić?

Małe czynności, które wykonujemy codziennie, mają łącznie wielki wpływ na środowisko. Dokonując właściwych wyborów, czy to w domu, czy w pracy, czy w supermarkecie, możemy w znaczny sposób przyczynić się do ograniczenia presji wywieranej na środowisko.

Dlatego też stworzyliśmy ekologiczny zestaw narzędzi, aby pomóc Ci zmienić nawyki, żyć w sposób przyjazny środowisku i **stosować czyste zasady!**

Czym jest ekologiczny zestaw narzędzi?

Ekologiczny zestaw narzędzi pomoże Ci zmienić drobne nawyki, co przełoży się na znaczącą poprawę. Zestaw narzędzi zawiera ekologiczny quiz Momencika, który wskaże, co należy, a czego nie należy robić, jeżeli chce się być przyjaznym środowisku, oraz bazę danych, gdzie znajdziesz jeszcze więcej informacji o tym, jak być przyjaznym środowisku na co dzień.

Dlaczego stosować się do tych zasad?

Spójrz na to w ten sposób: gdy wybieramy na przykład podróż samochodem zamiast tramwajem, generujemy średnio 30-krotnie wyższą emisję CO₂. Gdy wybieramy pozostawienie urządzeń elektronicznych w trybie oczekiwania (stand-by) zamiast całkowitego ich wyłączenia, kontynuujemy pobór energii, a nasze rachunki za energię elektryczną rosną w skali roku o 10%. Tak więc możemy coś z tym zrobić po prostu przez zmianę tych drobnych nawyków w naszym codziennym zachowaniu. Minimalny wysiłek przynosi wyśmienite skutki.

Więc kiedy zaczynamy?

Już zacząłeś! Przeczytanie niniejszej broszury pomoże Ci zmienić nawyki, przyjąć postawę bardziej przyjazną środowisku i do tego zaoszczędzić dużo pieniędzy!

Od początku XX wieku temperatura na Ziemi ulega szybkiemu podwyższeniu, w skali świata wzrosła średnio o $0,6^{\circ}\text{C}$, a w Europie o $0,95^{\circ}\text{C}$. Tempo globalnego ocieplenia osiągnęło obecnie wartość $0,2^{\circ}\text{C}$ na dekadę, co jest zmianą bardzo drastyczną w ujęciu historycznym. Skutki tego ocieplania już są odczuwalne i oczekuje się, że będą jeszcze większe, ponieważ temperatura w dalszym ciągu wzrasta.

Zmiany klimatu to zjawisko, o którym coraz więcej się słyszy i czyta. Ale co to naprawdę oznacza? I dlaczego klimat się zmienia? Co więcej, czy mamy na to jakiś wpływ?

CO_2 i inne gazy cieplarniane występują w naturze i utrzymują ciepło naszej planety. Bez nich średnia temperatura na Ziemi byłaby o około 30° niższa. Jednakże działania człowieka, takie jak ogrzewanie gospodarstw domowych, oglądanie telewizji lub prowadzenie samochodu, wymagają energii, którą

pozyskuje się ze spalania paliw kopalnych, w wyniku czego z kolei generowany jest CO_2 . Ta dodatkowa ilość gazów cieplarnianych powoduje nienaturalne podgrzanie Ziemi, co nazywamy globalnym ociepleniem, a czego całościowym skutkiem są zmiany klimatu. Jest to obecnie potwierdzone przez znaczną większość światowej klasy klimatologów.

W UE przemysł (w tym produkcja energii) odpowiada za 48% całkowitej emisji gazów cieplarnianych. Transport odpowiada za kolejne 21%, a rolnictwo za 10%. Pozostałe 17% emisji gazów cieplarnianych jest faktycznie spowodowane przez gospodarstwa domowe i małe przedsiębiorstwa. Jednakże wszyscy jesteśmy odpowiedzialni za emisje spowodowane przez inne sektory – na przykład same gospodarstwa domowe zużywają 30% energii elektrycznej pobieranej w UE, a połowa emisji sektora transportu jest spowodowana przez prywatne samochody!

Fakty

↗ W Europie przeciętna roczna liczba klęsk żywiołowych związanych z pogodą lub klimatem, takich jak burze i powodzie, podwoiła się na przestrzeni lat dziewięćdziesiątych XX wieku w porównaniu z poprzednią dekadą.

↗ Poziom mórz wokół Europy podnosi się o 0,8–3,0 mm rocznie przez ostatnie 100 lat, a przewiduje się, że tempo wzrostu będzie o 2–4 razy wyższe w obecnym stuleciu.

↗ Ilość powłoki śnieżnej na półkuli północnej zmniejszyła się o 10% od połowy lat sześćdziesiątych. Do 2050 r. w szwajcarskich Alpach zniknie 75% lodowców.

Protokół z Kioto

Protokół z Kioto stworzony przez Organizację Narodów Zjednoczonych, ratyfikowany przez 148 rządów i obowiązujący od lutego 2005 r., wymaga od 36 państw uprzemysłowionych redukcji lub ograniczenia, do 2012 r., emisji gazów cieplarnianych (w większości przypadków) o 5–8% poniżej poziomów emisji z 1990 r.

Europejski program dotyczący zmian klimatycznych

W 2000 r. UE uruchomiła Europejski program dotyczący zmian klimatycznych celem wprowadzenie środków pomagających państwom członkowskim redukować emisję gazów cieplarnianych w opłacalny sposób i wypełnić ich zobowiązania wynikające z Protokołu z Kioto. W ramach programu UE opracowała i wdrożyła na poziomie przedsiębiorstw system handlu emisjami w odniesieniu do emisji CO₂: każde państwo członkowskie przydzieliło zakładom przemysłowym ograniczoną ilość emisji CO₂, a zakłady mogą kupować i sprzedawać prawa do emisji między sobą, tak aby utrzymać niskie koszty zgodności z przepisami. System ten obejmuje prawie połowę emisji CO₂ w UE.

W ramach programu istnieje ponad 40 innych środków. Na przykład: cele w zakresie zwiększenia wykorzystania odnawialnych źródeł energii; normy racjonalnego wykorzystania energii w odniesieniu do nowych budynków; producenci samochodów sprzedający samochody osobowe w UE dobrowolnie przyjęli zobowiązania do redukcji emisji CO₂ w swoich samochodach itp.

Jak mogę oszczędzać energię?

Istnieje wiele sposobów oszczędzania energii bez konieczności drastycznej zmiany nawyków. Momencik zebrał kilka wskazówek, a więcej można znaleźć w zestawie narzędzi:

➤ Wyłączaj światło!

Wielu z nas wykazuje w domu tendencję, aby zostawiać włączone światło, gdy się wychodzi z pokoju. Im więcej zużywamy energii elektrycznej, tym więcej paliw kopalnych jest spalanych w celu wyprodukowania tej energii i tym więcej CO₂ jest emitowane do atmosfery. Prosta czynność wyłączenia pięciu lamp w domu każdego wieczora przez okres jednego roku przyniesie oszczędność w wysokości średnio 60 euro!

Możesz również zaoszczędzić na energii przez kupowanie żarówek energooszczędnych, których wydajność energetyczna jest 5-krotnie wyższa. Żarówki energooszczędne są trochę droższe, jednak różnica w cenie jest zrekompensowana ograniczonym poborem energii i około 10-krotnie dłuższą żywotnością.

➤ Energooszczędne urządzenia domowe!

Lodówki pobierają średnio 25% energii elektrycznej zużywanej w gospodarstwach domowych. Straty energii występują za każdym razem, gdy zostawiamy otwarte drzwi, jeżeli lodówka nie jest regularnie rozmrażana lub gdy umieszczamy w niej gorące jedzenie. Już 3 mm lodu na ściankach lodówki powoduje, że zużywa ona dodatkowe 30% energii. Jeżeli masz kupować nową lodówkę, wybierz model samorozmrażający.

Upewnij się, że Twoje urządzenia domowe są oznaczone klasą „A” w ramach obowiązkowego europejskiego oznakowania racjonalnego wykorzystania energii. Dla przykładu pralka oznaczona klasą „A” pobiera o połowę mniej energii niż pralka typowa.

➤ Susz ubrania w sposób naturalny!

Suszenie ubrań w sposób naturalny to z pewnością najlepszy sposób suszenia – nie zużywa energii i nie niszczy ubrań! Jeżeli nie możesz zrezygnować z suszarki bębnowej, upewnij się najpierw, że Twoje ubrania są dobrze odwirowane, a następnie użyj średnich, a nie najwyższych obrotów. Przeciążanie lub niedociążanie suszarki prowadzi do większego zużycia energii. Sprawdź również regularnie filtr celem zapewnienia maksymalnie racjonalnego wykorzystania energii.

➤ Przykręć termostat!

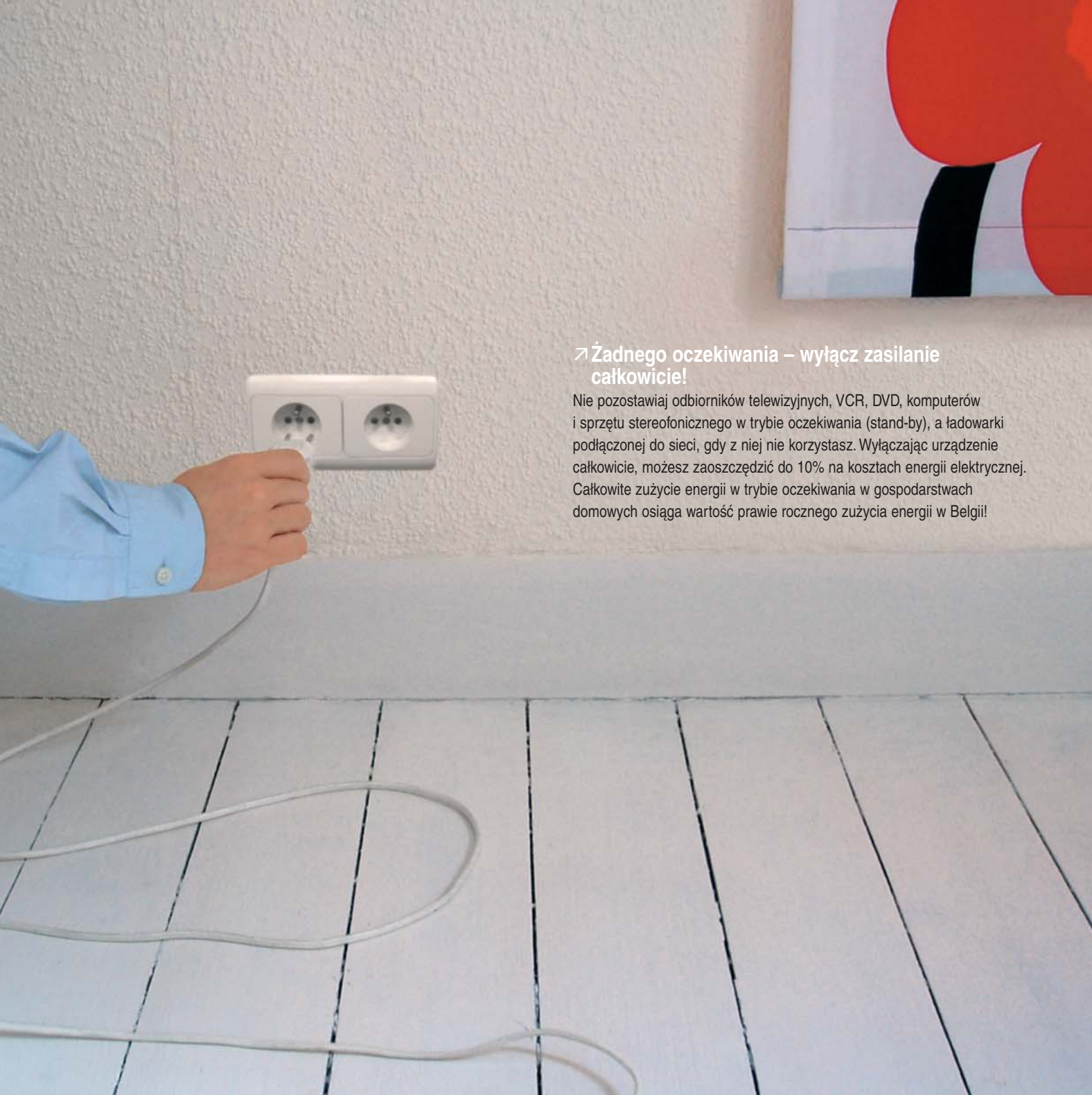
Okolo 60% przeciętnego zużycia energii w europejskich gospodarstwach domowych wiąże się z ogrzewaniem wnętrza. Gdyby zmniejszyć ustawioną na termostacie temperaturę o zaledwie 1°C, to trudno byłoby odczuć różnicę, a można w ten sposób oszczędzić na kosztach energii elektrycznej 7% rocznie.

➤ Izoluj swój dom!

Upewnij się, że Twój dom jest dobrze izolowany. Na przykład okna z podwójnymi szybami mogą zapobiec średnio aż do 20% strat grzewczych – ich koszty zwrócą się w ciągu 6 lat. Istnieją inne proste środki unikania strat grzewczych w domach, takie jak zasłanianie zasłon wieczorem czy wietrzenie pokoju tylko przez kilka minut, co jest wystarczające do wymiany dużej ilości powietrza wewnątrz pomieszczenia. Możesz również łatwo zaizolować zbiornik ciepłej wody przez owinięcie go otuliną.

➤ Stosuj pokrywki!

Przykrywanie garnków w czasie gotowania może zaoszczędzić do 60–70% energii potrzebnej do przygotowania posiłku. Gotowanie w szybkowarze również może ograniczyć zużycie energii. A do zaparzenia herbaty gotuj tylko tyle wody, ile faktycznie potrzebujesz.

➤ **Żadnego oczekiwania – wyłącz zasilanie całkowicie!**

Nie pozostawiaj odbiorników telewizyjnych, VCR, DVD, komputerów i sprzętu stereofonicznego w trybie oczekiwania (stand-by), a ładowarki podłączonej do sieci, gdy z niej nie korzystasz. Wyłączając urządzenie całkowicie, możesz zaoszczędzić do 10% na kosztach energii elektrycznej. Całkowite zużycie energii w trybie oczekiwania w gospodarstwach domowych osiąga wartość prawie rocznego zużycia energii w Belgii!

➤ Powietrze

Obecnie prawie 80% Europejczyków żyje w obszarach miejskich. Zgiełk wielkich miast i duży ruch na drogach i autostradach mają ogromny wpływ na jakość powietrza, a tym samym na nasze zdrowie, wywołując choroby układu oddechowego i alergie. W prawodawstwie unijnym i krajowym poczyniono znaczne postępy w kwestii radzenia sobie z zanieczyszczeniami powietrza, takimi jak dwutlenek siarki, ołów, tlenki azotu, tlenek węgla i benzen. Na przykład w UE-15 emisja dwutlenku siarki zmniejszyła się od 1990 r. o ponad 60%, a emisja tlenku azotu o 21%. Jednakże jakość powietrza w dalszym ciągu stwarza problemy. Do substancji zanieczyszczających budzących największy niepokój należy pył zawieszony i ozon w warstwie przyziemnej. Ocenia się, że w 2000 r. pył zawieszony był przyczyną przedwczesnej śmierci 348 000 Europejczyków, natomiast ozon

w warstwie przyziemnej – 21 000. Średnia długość życia została skrócona o przeciętnie 9 miesięcy. W wyniku obecnej polityki w zakresie zanieczyszczeń powietrza negatywny wpływ powyższych czynników zostanie w Europie nieco ograniczony, jednak jeżeli nie podejmie się dalszych działań, wpływ ten będzie znaczny w przyszłości.

Oprócz emisji CO₂ transport drogowy znacznie przyczynia się do zanieczyszczenia powietrza. Pomimo że producenci samochodów osiągnęli znaczące redukcje emisji przez wytwarzanie samochodów racjonalnie wykorzystujących energię, to z każdym dniem na drogach przybywa pojazdów, co powoduje, że transport drogowy pozostaje poważnym źródłem zanieczyszczeń.

Pył zawieszony i ozon

➤ Pył zawieszony formuje się najczęściej ze źródeł związanych ze spalaniem, ale również z gazowych substancji zanieczyszczających, takich jak tlenki azotu czy lotne związki organiczne (LZO).

➤ LZO obejmują związki pochodzące z przemysłu petrochemicznego, benzyny, ruchu pojazdów mechanicznych, rozpuszczalników używanych w farbach i wielu produktów domowego użytku. Istnieją również naturalne źródła LZO, takie jak drzewa iglaste. Tlenki azotu powstają głównie w wyniku spalania paliw kopalnych, np. w silnikach pojazdów lub elektrowniach.

➤ Ozon to gaz powstający w reakcji fotochemicznej między dwoma grupami substancji chemicznych – LZO oraz tlenkami azotu – pod wpływem światła słonecznego i ciepła. Dlatego ilość ozonu w warstwie przyziemnej zazwyczaj zwiększa się latem, a sam gaz ma szkodliwy wpływ na zdrowie ludzi (podrażnienia gardła i oczu, trudności z oddychaniem, zwłaszcza w grupach szczególnie podatnych, takich jak astmatycy, dzieci i osoby starsze). Natomiast obecność ozonu w stratosferze chroni życie na Ziemi przed niebezpiecznymi słonecznymi promieniami ultrafioletowymi.

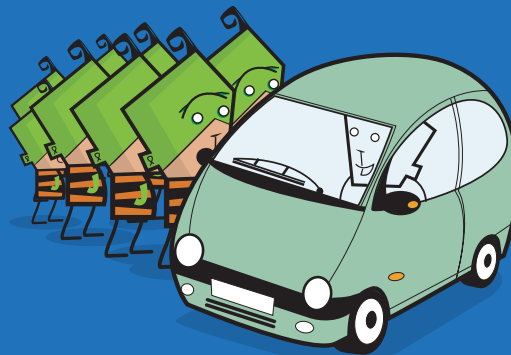
Jak mogę pomóc w oczyszczaniu powietrza?

Może trudno w to uwierzyć, ale możemy pomóc w oczyszczaniu powietrza z pyłu zawieszonego i zanieczyszczeń, zawsze gdy jedziemy do pracy lub szkoły, gdy używamy grzejnika czy klimatyzatora lub nawet gdy myjemy okna. Poniżej podano kilka porad, które pomogą Ci odpowiednio postępować:

➤ Powietrze

➤ Co powiesz na lokalne produkty?

Transportowanie towarów samolotem z jednego końca świata na drugi generuje 200–400 razy więcej gazów cieplarnianych niż przewiezienie ich ciężarówką na odległość 50 km. Staraj się spożywać produkty lokalne w okresie ich zbiorów – są one zdrowe i smaczne, a ich przewożenie nie generuje tak dużej ilości gazów cieplarnianych.

➤ **Podrózujcie wspólnie lub korzystajcie z publicznych środków transportu!**

Doskonałym rozwiązaniem w przypadku dłuższych wyjazdów jest wspólne podróżowanie lub korzystanie z publicznych środków transportu, ponieważ więcej osób może zostać przewiezionych jednym pojazdem. Przejechanie samochodem 1200 km wiąże się z wygenerowaniem takiej samej ilości CO₂, jaką generuje pociąg po objechaniu świata dookoła!

➤ **Jeżeli już musisz używać samochodu...**

- Rozgrzewanie stojącego samochodu wiąże się ze zużyciem do 50% więcej paliwa. Jeżeli natychmiast ruszasz, silnik osiągnie temperaturę pracy w szybszym tempie.
- Staraj się utrzymywać właściwe ciśnienie w oponach – jeżeli ciśnienie spada o 0,5 bara, zużywa się o 5% więcej benzyny i emituje się więcej zanieczyszczeń.
- Jazda z włączoną klimatyzacją zwiększa pobór energii o 30%, jazda z otwartymi oknami zwiększa pobór tylko o 5%.
- Używanie bagażnika dachowego może zwiększyć zużycie paliwa o 20–30%. Rowery można z powodzeniem mocować z tyłu samochodu.
- Czwarty lub nawet piąty bieg jest najbardziej oszczędny pod względem zużycia paliwa.
- Przestrzegaj ograniczeń prędkości: zaoszczędzisz benzynę, ograniczysz wydzielanie spalin i, oczywiście, będziesz jechał bezpieczniej!

➤ **Szukaj oznakowania „kwiatek”!**

Oznakowanie ekologiczne to nieobowiązkowy program, który ma promować produkty i usługi rynkowe przyjazne środowisku. Produkty noszące oznakowanie „kwiatek” nie zawierają LZO i stąd wpływają na poprawę jakości powietrza wewnątrz. Szukaj oznakowania „kwiatek” na detergentach pralniczych, produktach z bibuły, farbach i lakierach do stosowania wewnątrz, jak również na odkurzaczach, odbiornikach telewizyjnych, obuwiu i materacach łóżkowych!

➤ Jedź rowerem, nie samochodem!

27% pyłu zawieszzonego emitowanego w 2001 r. w Europie było wytwarzane przez transport. Przeciętnie jedna na trzy podróże samochodem ma nie więcej niż 2 km. Przejażdżka rowerem przyczyni się do ograniczenia nie tylko ruchu, ale i emisji. Jazda na rowerze do pobliskiego kiosku lub piekarni jest zdrowa i nic nie kosztuje!

→ Woda

W skali globalnej woda staje się jednym z najrzadszych zasobów naturalnych: mniej niż 1% wody z naszej planety nadaje się do spożycia przez ludzi, a ponad 1,2 miliarda ludzi nie ma dostępu do bezpiecznej wody pitnej. Na szczęście w całej Europie wody jest na ogół pod dostatkiem, nawet jeżeli w niektórych regionach południowej Europy problemy z nią i susze są coraz częstsze. Pomimo że ilość wody na kontynencie europejskim nie stanowi większego problemu, to jej jakość i zarządzanie nią nie są zadowalające i kwestie te są przedmiotem wielu dyskusji.

Okolo 35% wody płynącej z naszych kranów pochodzi z wód powierzchniowych (jeziora, rzeki), z których 20% jest poważnie zagrożonych zanieczyszczeniami. Pozostałe 65% pochodzi z wód gruntowych, zwanych również warstwami wodonośnymi, w których znajdują się wody deszczowe przedostające się przez glebę.

Jakość wody pitnej w Unii Europejskiej jest na ogół bardzo dobra, a wodę z kranu można bezpiecznie pić prawie wszędzie. Jednakże w każdym przypadku wodę należy uzdatniać, zanim można ją bezpiecznie pić, ponieważ może ona być zanieczyszczona substancjami, które mogły się przedostać do wód gruntowych lub wód powierzchniowych (nawozy, pestycydy, przemysłowe toksyczne substancje chemiczne lub drobnoustroje pochodzące z odpadów ludzkich lub zwierzęcych). Oczyszczanie wody jest procesem kosztownym i energochłonnym.

Ograniczanie zanieczyszczeń wody jest istotne nie tylko dlatego, że chcemy z tej wody korzystać, ale również w celu ochrony roślin i zwierząt żyjących w naszych rzekach, jeziorach i morzach. Pomimo że na przestrzeni ostatnich 30 lat UE zrobiła wiele, aby ograniczyć zanieczyszczenia, dużo pozostaje do zrobienia i każdy z nas może mieć w tym udział.

Może się zdziwisz, ale przemysł, choć odpowiedzialny za zanieczyszczenia, nie jest uznawany za największego winowajcę. Stosunkowo łatwo jest wprowadzać przepisy, tak aby zmusić zakłady przemysłowe do zmniejszenia zużycia wody, poprawić efektywność i ograniczyć zanieczyszczenia. Największe problemy wynikają ze stosowania nawozów i pestycydów. Gdy przedostają się one do wody, płyną wraz nią do rzek i mórz. Składniki pokarmowe, głównie z nawozów i splywów rolniczych (nawozów zwierzęcych),

stanowią główną przyczynę zanieczyszczenia wód powierzchniowych. Powodują przyspieszone tempo wzrostu glonów i wyższych form życia roślinnego, które pozbawiają inne rośliny i zwierzęta tlenu, światła i przestrzeni. Zjawisko to, zwane „eutrofizacją”, szkodzi różnorodności biologicznej i powoduje zanieczyszczenie wód powierzchniowych. Widocznym znakiem „eutrofizacji” jest obecność nadmiernej ilości glonowych rozkwitów.

Jak mogę używać wody w sposób bardziej odpowiedzialny?

Średnio 7% zużywanej przez nas wody pitnej wykorzystywane jest faktycznie do picia i gotowania. 22% wykorzystuje się do zmywania naczyń i prania, 20% w systemach kanalizacji, 39% do kąpieli w wannie i pod prysznicem, a 6% do mycia samochodu i podlewania ogrodu. Momencik zebrał kilka ważnych rad, jak używać wody w bardziej odpowiedzialny sposób:

➤ Deszcz, deszcz... niech pada!

Woda deszczowa jest doskonałą alternatywą dla wody pitnej. Deszczówkę można gromadzić w wiadrach lub innych zbiornikach wystawianych na zewnątrz. Wody tej można użyć do podlewania ogrodu lub mycia samochodu. Pamiętaj, że najlepszą porą na podlewanie ogrodu jest wieczór.

➤ Sprawdź krany!

Kapiący przez cały dzień kran marnuje około 25 litrów wody. Przez zakręcenie kranu w czasie mycia zębów można zaoszczędzić 12–15 litrów. Jeżeli wszyscy Europejczycy zakręcaliby kran w czasie, gdy myją zęby, to woda w ten sposób zaoszczędzona na przestrzeni roku napełniłaby 6000 basenów olimpijskich. Pod prysznicem zużywa się 4 razy mniej wody niż w wannie. Używaj natrysku, bądź przyjazny środowisku i oszczędzaj pieniądze wydawane na opłaty za wodę!

➤ Poczekaj lub korzystaj z opcji połowicznego obciążenia

Staraj się uruchamiać pralkę i zmywarkę do naczyń tylko wtedy, gdy są wypełnione. W innym wypadku, gdy do wyprania lub umycia jest mniej rzeczy, korzystaj z opcji połowicznego obciążenia tych urządzeń. Skorzystanie z tej opcji umożliwi oszczędności nie tylko na wodzie, ale również na energii elektrycznej.

➤ Farby, lakiery, lekarstwa, oleje...

Nie wypuszczaj do zlewu substancji chemicznych – żadnych farb, lakierów, środków owadobójczych czy lekarstw. Unikaj wylewania do zlewu oleju – oleju do smażenia czy oleju z przyprawami, czy oczywiście oleju silnikowego!

Wszystkie te produkty mogą mieć niekorzystny wpływ na proces oczyszczania ścieków, przez niszczenie fauny lub blokowanie rur. Sprawdź, czy w sąsiedztwie są punkty zbiórki lekarstw i olejów, gdzie można wynieść stare lekarstwa czy zużyty olej.

➤ **Sprawdzaj krany!**

Pod prysznicem zużywa się 4 razy mniej wody niż w wannie. Używaj natrysku, bądź przyjazny środowisku i oszczędzaj pieniądze wydawane na opłaty za wodę!

Ziemia

Różnorodność biologiczna odnosi się do różnorodności życia w różnych jego formach – różnorodności gatunków, odmian genetycznych w ramach jednego gatunku, jak również ekosystemów. Różnorodność biologiczna zapewnia szeroki zakres najważniejszych potrzeb, takich jak pożywienie, czysta woda oraz zapylenie. Składa się na nią również kontrola zmian klimatu, łagodzenie zagrożeń naturalnych itp. Finansową wartość towarów i usług pochodzących z ekosystemów i gatunków – czyli życia na Ziemi – oszacowano na 26 bilionów euro rocznie – prawie dwa razy tyle, ile w jednym roku wytwarzają ludzie.

Oszacowano, że obecne globalne tempo utraty różnorodności jest o 1000–10 000 razy wyższe niż naturalne tempo wymierania. Głównymi przyczynami tej utraty są systemy zintensyfikowanej produkcji, które wpływają na siedliska przez aktywność sektorów budowlanego i wydobywczego, nadmierna eksploatacja zasobów naturalnych (połowy ryb i łowiectwo), zanieczyszczenia oraz globalna zmiana klimatu.

Ekologiczny ślad, jaki pozostawia jeden Europejczyk, zajmuje 4,97 ha*. Gdyby wszyscy ludzie, którzy dziś żyją, mieliby żyć i konsumować jak Europejczycy, potrzebowalibyśmy prawie trzech takich planet jak Ziemia. A mamy tylko jedną!

Wbrew powszechnemu przekonaniu obecnie głównym problemem związanym z wzorcami wykorzystania zasobów jest ich wpływ na środowisko, a nie ewentualna rzadkość niektórych nieodnawialnych zasobów. Na przykład nieograniczona, wydawałoby się, dostępność paliw kopalnych i w konsekwencji ich szerokie wykorzystanie do produkcji energii doprowadziły do niektórych z najpoważniejszych problemów ekologicznych – zanieczyszczenia powietrza i globalnego ocieplenia. W przypadku zasobów odnawialnych (rośliny, ryby, zwierzęta) ich rzadkość sama w sobie stwarza problem ekologiczny. Na przykład wymieranie niektórych gatunków oznacza utratę różnorodności biologicznej, a zajmowanie obszarów oznacza utratę siedlisk.

* Więcej informacji na stronie: www.ecologicalfootprint.com

Uwaga: strona nie reprezentuje stanowiska Komisji Europejskiej, nie jest administrowana ani uaktualniana przez Komisję Europejską. Możliwe, że strona nie jest dostępna we wszystkich językach europejskich.

Każdego roku w samej tylko Unii Europejskiej wyrzucamy blisko 1,3 miliarda ton odpadów, z czego około 40 milionów ton stanowią odpady niebezpieczne. To odpowiada około 3,5 tony odpadów stałych przypadających na każdego mężczyznę, kobietę i dziecko. Do tego należy dodać kolejne 700 milionów ton odpadów rolnych i staje się jasne, że głównym problem jest, jak przetwarzać i unieszkodliwiać wszystkie te materiały bez powodowania zanieczyszczeń środowiska. OECD szacuje, że do 2020 r. możemy wytwarzać 45% więcej odpadów, niż to miało miejsce w 1995 r. Ponadto większość odpadów, które wyrzucamy, ulega spalaniu w piecach albo jest składowana na wysypiskach. Obie te metody przetwarzania odpadów mają negatywny wpływ na środowisko naturalne. Odpady wydzielają do atmosfery CO₂ i metan, natomiast do ziemi i wód gruntowych substancje chemiczne i pestycydy. Pomimo że powstawanie odpadów jest nieuniknione, to każdy z nas może działać pozytywnie przez ograniczenie wytwarzania własnych odpadów.

Fakty...

- W Europie zagrożonych jest około 42% ssaków i 45% motyli. 80% zasobów rybnych jest zagrożone wyginięciem lub ich sytuacja nie jest znana z powodu nadeksploatacji.
- W Europie liczba pospolitych gatunków ptaków występujących na obszarach rolnych i podmokłych spada o 71% pomiędzy 1980 a 2002 r.
- Jednak 18% terytorium (UE-15) cieszy się obecnie statusem obszarów chronionych w ramach europejskiej sieci Natura 2000.

Czy wiedziałeś?

Ukryte odpady wytwarzane przy produkcji poszczególnych przedmiotów:

• 1 kg aluminium	5 kg
• szczoteczka do zębów	1,5 kg
• automat do kawy	298 kg
• telefon komórkowy	75 kg
• komputer	1500 kg
• złoty pierścionek	2000 kg

Źródło: Wuppertal Institut (www.wupperinst.org)

Uwaga: strona nie reprezentuje stanowiska Komisji Europejskiej, nie jest administrowana ani uaktualniana przez Komisję Europejską. Możliwe, że strona nie jest dostępna we wszystkich językach europejskich.

Jak mogę ograniczyć ilość odpadów?

Jeden Europejczyk wytwarza średnio 1 kg odpadów dziennie. Aby ograniczyć tę dużą ilość odpadów, należy przestrzegać zasady „ograniczenie – ponowne użycie – recykling”:

➤ OGRANICZANIE

Minimalizuj użycie opakowań przez zakup towarów luzem lub produktów nadających się do powtórnego użycia:

- Kupuj owoce i warzywa luzem zamiast w opakowaniach.
- Kupuj produkty w postaci skoncentrowanej, na które wykorzystuje się mniej opakowań.

➤ PONOWNE UŻYCIE

Staraj się wyszukiwać inne niż typowe przeznaczenia przedmiotów zamiast je wyrzucać:

- **Odnawianie:** zamiast kupować nową sofę, nadaj starej nowy, modny wygląd.
- **Naprawa:** wymień w butach obcasy, tak by mogły być dłużej używane.
- **Znajdź nowe przeznaczenie:** stare dokumenty do wykorzystania na brudnopisy lub plastikowe pojemniki do magazynowania.
- Oddaj lub odsprzedaj używane rzeczy.

➤ RECYKLING

Możesz segregować papier, karton, drewno, puszki aluminiowe, plastikowe butelki, szklane butelki i słoiki, sprzęt elektryczny, sprzęt komputerowy, baterie...

Zawsze znajdzie się jakieś opakowanie, które trzeba będzie kupić, a którego nie da się ponownie użyć. W takim wypadku staraj się wybierać opakowanie nadające się do recyklingu i segreguj je. Z wykorzystanego jako opakowanie kartonu będzie zrobiona twoja gazeta, z wykorzystanych szklanych butelek będą wyprodukowane nowe szklane butelki, a wykorzystane plastikowe butelki zamienią się w nowe opakowania, materiały budowlane czy nawet ubrania!

➤ Nie używaj jednorazowych ścierek!

Jednorazowe ściereki odpowiadają za powstawanie 50 kg odpadów rocznie w przeciętnym gospodarstwie domowym w Europie. Jeżeli każde gospodarstwo domowe wykorzystywałoby je zarówno w celach higienicznych, jak i do czyszczenia, ich łączna ilość dawałaby dodatkowe 9 milionów ton odpadów rocznie! Używając zwykłych ścierek do czyszczenia, nie tylko unikasz tych wszystkich odpadów, ale faktycznie stosujesz wtórne użycie czegoś, co miałeś już wyrzucić!

➤ **Rób zakupy, używając plastikowych toreb (PE) nadających się do ponownego użycia!**

Nawet w porównaniu z papierowymi torbami o podobnej objętości do produkcji plastikowej torby nadającej się do ponownego użycia potrzeba 3 razy mniej wody. Ponadto produkcja ta powoduje emisję 80–90% mniej gazów cieplarnianych i gazów kwaśnych do atmosfery! Jeżeli korzystalibyśmy z koszyka na zakupy, oddziaływanie na środowisko byłoby jeszcze bardziej zminimalizowane.

➤ **Odpady elektroniczne**

Przy obserwowanym tempie rozwoju technologicznego wielu z nas jest kuszonych chęcią pozyskania nowego telefonu komórkowego, najnowszej generacji telewizora lub zmywarki do naczyń. Ilość zużytego sprzętu elektrycznego rośnie o 3–5% rocznie, każdy obywatel UE wytwarza około 17–20 kg odpadów elektronicznych rocznie, a jak dotąd 90% tych odpadów jest gromadzona na wysypiskach śmieci, spalana lub odzyskiwana bez żadnego wstępnego przetwarzania. Odpady elektroniczne zawierają substancje takie, jak metale ciężkie i substancje chemiczne, które mogą być bardzo szkodliwe dla zdrowia ludzi, jeżeli nie są starannie unieszkodliwiane. Od 13 sierpnia 2005 r. konsumenci przy zakupie nowego sprzętu mogą bezpłatnie zostawiać w sklepach swój stary sprzęt, na zasadzie przedmiot za przedmiot.

➤ **Kupuj baterie wielokrotnego ładowania!**

Baterie zawierają szkodliwe substancje chemiczne i dlatego należy je starannie unieszkodliwiać w odpowiednich punktach zbiórki, znajdujących się w Twojej okolicy. Alternatywnie, można używać baterii wielokrotnego ładowania.

➤ **Natura i różnorodność biologiczna**

Świadomość na przykład pochodzenia kupowanych produktów może odwieść przedsiębiorstwa od sprzedawania towarów, które są szkodliwe dla środowiska. Odpowiedzialna turystyka może zabezpieczyć piękno obszarów, które chcemy odwiedzać.

➤ RECYKLING...

Możesz segregować papier, karton, drewno, puszki aluminiowe, plastikowe butelki, szklane butelki i słoiki, sprzęt elektryczny, sprzęt komputerowy, baterie...

RADY MOMENCIKA

Momencik ma wiele rad, którymi chciałby się z Tobą podzielić. Weź udział w quizie Momencika i odkryj więcej sposobów stosowania czystych zasad:

http://ec.europa.eu/comm/environment/toolkits/index_en.htm

BAZA DANYCH – ZESTAW NARZĘDZI

Baza danych Zestaw narzędzi gromadzi ponad 140 różnych stron internetowych z całej Europy, na których znajdziesz różne informacje. Narzędzia można wyszukiwać według kraju, tematu, języka lub odbiorców. Możesz dowiedzieć się, jak sprawy ekologiczne załatwiane są w Twoim kraju oraz jak sam możesz być bardziej przyjazny środowisku w domu i w swoim mieście.

http://ec.europa.eu/comm/environment/toolkits/search_en.htm

SPRZEDAŻ I SUBSKRYPCJA

Przeznaczone na sprzedaż publikacje Urzędu Oficjalnych Publikacji Wspólnot Europejskich są dostępne poprzez nasze agencje sprzedaży na całym świecie.

Jak zdobyć publikację?

Po uzyskaniu listy agencji sprzedaży skontaktuj się z wybraną agencją sprzedaży i złóż zamówienie.

Jak zdobyć listę agencji sprzedaży?

- Wejdź na stronę Urzędu Publikacji: <http://publications.eu.int>
- Lub wyślij faks z prośbą o wersję drukowaną listy (352) 2929 42758

Komisja Europejska

Stosuj czyste zasady!

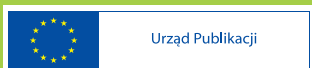
Żyj ekologicznie – co wolno, a czego nie

Luksemburg: Urząd Oficjalnych Publikacji Wspólnot Europejskich

2006 — 20 str. — 21 x 21cm

ISBN 92-79-01245-2

Uwaga: Strony internetowe wymienione w bazie danych Ekologiczny zestaw narzędzi, umieszczonej na portalu Europa, nie reprezentują stanowiska Komisji Europejskiej, nie są administrowane ani uaktualniane przez Komisję Europejską. Możliwe, że nie wszystkie strony są dostępne we wszystkich językach europejskich.

ISBN 92-79-01245-2

9 789279 012457